

פרשת אחרי מות.

(טז א): וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בְּקִרְבָּתָם לְפָנָי ה' וַיָּמָתוּ.
 ע' ר' בחיי: וע"ד הקבלה אחרי מות שני בני אהרן וימותו יתכן לפרש כי כפל
 המיתה כענין (דברים לג ו) יחי ראובן ואל ימות כתרנום אונקלוס ועוד שהרי העיד הכתוב
 (במדבר ג ד) ובנים לא היו להם וכבר ידעת כי מי שמת בלא בנים הוא בכלל הענין הזה
 ומכלל רמז התורה מה שכתוב (ויקרא כב יג) ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה זרע אין
 לה ושבה אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל קרא הנפש בת כהן: כי היא
 משתלשלת מן הבינה דרך ימין שהוא החסד ואמר כי תהיה אלמנה מן הגוף שאבד ממנה
 ותהיה גרושה שלא תשוב לשרשה כאשר זרע אין לה ואחר שישלימו לה ימי הגרושין
 שתהיה מגורשת מן המקום שהיא ראויה לשוב שם ושבה אל בית אביה כנעוריה מלחם
 אביה תאכל שהוא קדוש כלומר תהנה מזיו השכינה.

(טז ג): בַּזֹּאת יבא אהרן אל הקדש בַּפָּר בֶּן בֶּקֶר לְחִטָּאת וְאֵיל לְעֹלָה.
 וע"ד הקבלה בזאת היא כנסת ישראל והעד על זה לשון יבא כי משם יתחיל
 ויעלה ויבא אל הקדש שהיא החכמה והיא מקור הברכה והוא שכתוב (תהלים קלד ב)
 שאו ידיכם קדש וברכו את ה' ומוזה אמרו חכמי האמת במדרש (שם ה) והוא באור לזה
 בזאת יבא אהרן אל הקדש כשהיה כהן גדול נכנס לבית קדש הקדשים חבילות חבילות

ס מאיר הרמב"ן ור' בחיי

א עי' לעיל פרשת בראשית הערה רמד.
 ב ז"ל תרגום אונקלוס: יחי ראובן לחיי עלמא ומותא תנינא לא ימות ויקבלון בְּנוֹהֵי אֶחְסִנְתְּהוֹן
 בְּמִנְיָנְהוֹן. וז"ל תרגום ירושלמי: יחי ראובן בעלמא הדין ולא ימות בְּמוֹתְנָא תְּנִינָא דְבָהּ מִיִּתִין
 רְשִׁיעֵינָא לְעֵלְמָא דְאִתִּי וַיְהוֹן עוֹלִימוֹי עִם גּוֹבְרִין בְּמִנְיָן.
 ג עי' זהר (ח"ב צה ע"א): השתא אית למימר ובת כהן דא נשמתא עלאה ברתיא דאברהם אבינו
 קדמאה לגיורין ואיהו משיך לה להאי נשמתא מאתר עלאה מה בין קרא דאמר (ויקרא כא ט) ובת
 איש כהן ובין קרא דאמר ובת כהן ולא כתיב איש אלא אית כהן דאקרי איש כהן ולא כהן ממש
 ועל ארחא דא הוה (איש) כהן והוה סגן והוה כהן גדול והוה כהן דלאו איהו גדול כהן סתם רב
 ועלאה יתיר מאיש כהן ועל דא אית נשמתא ואית רוחא ואית נפש.
 תרגום: עכשיו יש לומר ובת כהן זו הנשמה העליונה בתו של אברהם אבינו ראשון לגרים והוא
 מושך את אותה נשמה ממקום עליון מה בין פסוק שאמר ובת כהן ובין פסוק שאמר ובת כהן
 ולא כתוב איש אלא יש כהן שנקרא איש כהן ולא כהן ממש ועל הדרך הזה היה (איש) כהן והיה
 סגן והיה כהן גדול והיה כהן שאינו גדול כהן סתם גדול ועליון מאיש כהן ועל זה יש נשמה ויש
 רוח ויש נפש.

ד עי' זהר (ח"ב קא ע"א): ושבה אל בית אביה מאן בית אביה דא עלמא דנוקבא דההוא עלמא
 בית אביה אקרי וההוא מאנא דהוה אתתקן לאשתמשא ביה אתהפך ואיהו נחית לתתא וההוא
 מאנא סליק לעילא כנעוריה כההוא זמנא דכתיב אני היום ילדתיך ילדתיך ודאי ישוב לימי עלומי
 כמה דהוה (בקדמיתא) מתליסר שנין ולעילא.
 אי זכאת לאתתקנא הואיל ושבה אל בית אביה מלחם אביה תאכל תתענג מההוא ענוגא דעלמא
 דנוקבא דאכיל מנהמא דאבירים דנחית מלעילא אבל לאסתכלא ולאנתני במה דאתהנון שאר
 צדיקיא לא יכלא בגין דהוה זר לתמן ועל דא לא אכיל קדש אבל אכיל תרומה דאיהו יתיב בעלמא
 דנוקבא.

ה תרגום: ושבה אל בית אביה מה זה בית אביה זה עולם הנקבה שאותו העולם נקרא בית אביה
 ואותו כלי שהיה מתקן להשתמש בו התהפך והוא יורד למטה ואותו כלי עולה למעלה כנעוריה
 כמו אותו זמן שכתוב אני היום ילדתיך ילדתיך ודאי ישוב לימי נערות כמו שהיה (בתחלה) משלש
 עשרה שנים ומעלה.

ו אם זכתה להתקן הואיל ושבה אל בית אביה מלחם אביה תאכל תתענג מאותו הענג של עולם
 הנקבה שאוכלים מלחם אבירים שיורד מלמעלה אבל להסתכל ולהנות במה שנהנים שאר
 הצדיקים לא יכול משום שהיה זר לשם ועל זה הוא לא אוכל קדש אבל אוכל תרומה כי הוא יושב
 בעולם הנקבה.

ה עי' לעיל פרשת בראשית הערה רמז.

ז עי' לעיל פרשת תרומה הערה יב, ועי' עוד זהר ח"ג יג ע"א.

ח עי' לעיל פרשת בשלח הערות קכז ו-מ, ועי' עוד בראשית מח יג.

של מצות יש בידו בזכות התורה שנאמר (דברים ד מד) וזאת התורה בזכות מילה שנאמר (בראשית יז י) זאת בריתי אשר תשמרו בזכות שבת שנאמר (ישעיה נו ב) אשרי אנוש יעשה זאת בזכות ירושלים שנאמר (יחזקאל ה ה) זאת ירושלים בתוך הגוים שמתיה בזכות השבטים שנאמר (בראשית מט כח) וזאת אשר דבר להם אביהם בזכות יהודה שנאמר (דברים לג ז) וזאת ליהודה בזכות ישראל שנאמר (שיר השירים ז ח) זאת קומתך דמתה לתמר בזכות התרומה שנאמר (שמות כה ג) וזאת התרומה בזכות המעשרות שנאמר (מלאכי ג י) ובחנוני נא בזאת בזכות הקרבנות שנאמר בזאת יבא אהרן אל הקדש כל הדברים האלה רומזים אל המדה הזאת כי ענין אחד לכלם והכל הולך אל מקום אחד הוא העשירי קדש^ט שמשם יבא אל הקדש וזה מבואר.

(טז ד): פְּתַנְתָּ בְּדִ קְדֹשׁ יִלְבָּשׁ וּמְכַנְסֵי בְדִ יְהִיו עַל בְּשָׂרוֹ וּבְאֲבָנָיו בְּדִ יִחַנֵּר וּבְמַצְנֶפֶת בְּדִ יִצְנַף בְּגִדֵי קְדֹשׁ הֵם וְרַחֲוֵן בְּמִים אֶת בְּשָׂרוֹ וּלְבָשָׁם.
רמב"ן: ועל דרך הפשט כאשר אמר (שמות כח ד) ועשו בגדי קדש לאהרן אחיך

סא מאיר הרמב"ן ור' בחיי

^ח עי' לקמן פרשת חקת הערה א.

^ט עי' לעיל פרשת נח הערה ח.

^י עי' תז"ח (טו ע"ב): ועוד מסטרא דבינוניים איהי כשושנה בין החוחים כגונא דירושלם דאתמר (יחזקאל ה) זאת ירושלם בין הגוים שמתיה וסביבותיה ארצות דא היא שכינתא שרשא דאילנא בגו גובין דאנון עשר כתרין תתאין דאתמר בהון השוכן אתם בתוך טמאתם ואנון ארעין דשפחה שמטרוניתא דעליהו אתמר וסביבותיה ארצות.

תרגום: ועוד מצד הבינוניים היא כשושנה בין החוחים כמו שירושלים שנאמר (יחזקאל ה) זאת ירושלים בתוך הגוים שמתיה וסביבותיה ארצות זו היא השכינה השרש של העץ בתוך הקוצים שהם עשרת הכתרים התחתונים שנאמר בהם (ויקרא טז) השוכן אתם בתוך טמאתם והם ארצות של שפחת הגבירה שעליהם נאמר וסביבותיה ארצות.

^{יא} עי' לעיל פרשת בראשית הערה רמז.

^{יב} עי' תיקו"ז (יג ע"א): ואהרן דהוה ליה קבלה מינה לא הוה עאל לפני ולפנים פחות מינה הדא הוא דכתיב בזאת יבא אהרן אל הקדש (ויקרא טז ג) דהוה ידע דאיהי עקרא דכלא דאיהי קרבן לה' עולה לה' אשה לה'.

וישראל דהוה לון קבלה מינה לא בעו מקודשא בריך הוא משכונא אחרא דיפדון לון בגינה מן גלותא אלא זאת הדא הוא דכתיב ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם וכו' (וקרא כו מד) ונביא אמר בגינה כד חזא בנבואתא דוחקא דישראל תקיפא אמר זאת אשיב אל לבי וכו' (איכה ג כא) וזאת ליהודה ויאמר (דברים לג ז).

איהי מרגלית כלילא מכל גוונין נהירין דאינון נהירין מגרמיה וסגולה דיליה בכל נקודין דאתוןן וטעמי בכל שם ושם מסטרא דחל"ם איהי סגולתא.

תרגום: ואהרן שהיה לו קבלה ממנה, לא היה נכנס לפני ולפנים פחות ממנה, זה שכתוב "בזאת יבא אהרן אל הקדש", שהיה יודע שהיא עיקר של הכל, שהיא קרבן ליהו"ה, עולה ליהו"ה, אשה ליהו"ה.

וישראל שהיה להם קבלה ממנה, לא רצו מן הקדוש ברוך הוא משכון אחר שיפדה אותם מהגלות בגללה אלא זאת, שכתוב "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם וכו'", והנביא אמר בשבילה כשראה בנבואה את דוחקם של ישראל תקיף, אמר "זאת אשיב אל לבי וכו'". וזאת ליהודה ויאמר.

היא מרגלית כלולה מכל הצבעים המאירים, שהם מאירים מעצמם, וסגולתו בכל הנקודות של האותיות, והטעמים בכל שם ושם מצד של חולם היא סגולתא.

^{יג} עי' זהר (ח"ג רכח ע"ב): אמה שיעור דגופא לארבע סטרין ועילא ותתא דאינון שית אמות ובכל אמה ואמה שלשה פרקין ח"י פרקין בשית אמין ואינון רזא דח"י נענועין דלולב לשית סטרין תלת נענועין לכל סטרא ועליהו אתמר זאת קומתך דמתה לתמר ודא שיעור קומה מקוה ישראל בשכינתא איהו ח"י ארבע זמנין דאינון ארבע סלקין שבעים ושנים.

תרגום: האמה היא שיעור הגוף לארבעה צדדים ומעלה ומטה, שהם שש אמות, ובכל אמה ואמה שלשה פרקים ח"י פרקים בשש אמות, והם סוד של ח"י נענועין של הלולב לששה צדדים, שלשה נענועין לכל צד, ועליהם נאמר "זאת קומתך דמתה לתמר", וזה שיעור קומה מקוה ישראל בשכינה, הוא ח"י, ארבע פעמים, שאלו הארבע עולים לשבעים ושנים.

^{יד} עי' זהר ח"ב קלה ע"א: וזאת התרומה זו כנסת ישראל.

^{טו} עי' לעיל פרשת בראשית הערה יד.

בשמונה הבגדים יאמר שגם אלה בגדי קודש וסודם כמו האיש לבוש הבדים^{טו} (יחזקאל ט ג דניאל י ה) ולכך הודיעו כי בגדי קודש הם ובויקרא רבה (כא יא) כשירות של מעלן כך שירות של ממין מה שירות של מעלן איש אחד בתוכם לבוש בדים כך שירות של ממין כתנת בד קודש:

ע"י ר' בחיי: ואמר בגדי קדש הם ללמד כי כהן גדול המשרת לפני ולפנים בבית המקדש של מטה דוגמא לשירות הנעשה בבית המקדש של מעלה ומה שהוא משרת שם בארבעה בגדים דוגמת ארבעה מחנות שכינה שמשרתים לפניו במרום או דוגמת חיות הקדש בארבע כנפים וארבע פנים והיה הכתוב ראוי לומר בגדים קדושים הם אבל אמר בגדי קדש לבאר שהם דוגמא והם מכוונים כנגד קדש^{טז} וזהו שתמצא שאמרו במדרש ויקרא רבה כשירות של מעלן כך שירות של ממין מה שירות של מעלן (יחזקאל ט ב) ואיש אחד בתוכם לבוש בדים כך שירות של ממין כתנת בד קדש ילבש עד כאן ולבוש בדים הוא מיכאל והתכוין כי לא הוכשר הכהן להכנס לפני ולפנים בבית הרחמים כי אם בבגדי בד.

ואם תשכיל בלשון בד תמצאנו כולל כמה כוונות מופלאות^{יז} כי ירמוז על

סג מאיר הרמב"ן ור' בחיי

^{טו} ע"י זהר (ח"ב רלא ע"א): אמר רבי שמעון הני מאני דלבושין דכהנא כלהו ברזא עלאה איהו למהוי לבושין דלתתא כגוונא דלעילא תא חזי כיון דמיכאל כהנא רבא איהו ואתי מסטרא דימינא אמאי כתיב בגבריאל (דניאל יב ו) האיש לבוש הבדים דהא לבושים לכהנא רבא איהו ומיכאל איהו כהנא ואתי מסטרא דימינא אלא מהכא דשמאלא אתכליל בימינא תדיר ואתלבש גבריאל בלבושין אלין.

תו דהא גבריאל איהו אתמנא שליחא בהאי עלמא וכל שליחא דאתמנא בהאי עלמא אצטרך לאתלבשא בלבושין דהאי עלמא והא אוקימנא ברזא דנשמתא כד סלקת לעילא אתלבשת בלבושא כגוונא דלעילא בגין למהוי תמן וכן כד נחתת לתתא מלעילא כלא איהו כגוונא דההוא אתר דאזלת תמן כגוונא דא כל אינון שליחן דאתמנן בשליחותא בהאי עלמא והא אוקימנא.

תרגום: אמר רבי שמעון הלבושים הללו של הכהן כולם הם בסוד עליון להיות לבושים שלמטה כדוגמא שלמעלה בא וראה כיון שמיכאל הוא כהן גדול ובא מצד הימין למה כתוב בגבריאל האיש לבוש הבדים שהרי הלבושים הם לכהן הגדול ומיכאל הוא הכהן ובא מצד הימין אלא מכאן ששמאל נכלל בימין תמיד והתלבש גבריאל בלבושים הללו.

עוד שהרי גבריאל התמנה שליח בעולם הזה וכל שליח שהתמנה בעולם הזה צריך להתלבש בלבושי העולם הזה והרי בארנו בסוד הנשמה כשהיא עולה למעלה היא מתלבשת בלבוש כדוגמא שלמעלה כדי להיות שם וכן כשירדת למטה מלמעלה הכל הוא כמו שאותו מקום שהולכת לשם כמו כן כל אותם שלוחים שהתמנו בשליחות בעולם הזה והרי בארנו.

^{יז} ע"י זהר (ח"א ריז ע"א): בכמה אתר אסתכלנא באלין מאני דקודשא דכתיב (ויקרא טז ד) בגדי קדש הם וכתוב (שמות כח ד) ועשו בגדי קדש מאי קדושה הכא אלא הכי תנינן קדושה אינון בכל אתר (והא כתיב) וכתבו בגדי קדש הם ועשית בגדי קדש (שם ב) כגוונא דלעילא דתניא כהן גדול לעילא כהן גדול לתתא לבושין דיקר לעילא לבושין דיקר לתתא ומה דלא אמר כסף ונחשת לאתר אחרא אסתליקו דכתיב (שם כז יז) כל עמודי החצר סביב מחושקים כסף וגו' וכתוב ואדניהם נחשת דאינון מאני שמושא לאשתמשא משכנא בהו אבל הכא באלין לבושין דיקר לא בעי לאשתמשא בהו בר נש אחרא בר מכהנא רבא דרבו משח קודשא על רישיה דכתיב (שם כח ב) ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת דבאינון לבושין דמי לגוונא דלעילא.

תרגום: בכמה מקומות הסתכלתי בכלי הקודש הללו, שכתוב "בגדי קודש הם", וכתוב "ועשו בגדי קודש". איזו קדושה כאן, אלא כך שנינו, קדושה הם בכל מקום, וכתוב "בגדי קודש הם". "ועשית בגדי קודש", כדוגמא שלמעלה. שלמדנו כהן גדול למעלה, כהן גדול למטה. לבושי כבוד למעלה לבושי כבוד למטה. ומה שלא אמר כסף ונחשת, שהם התעלו למקום אחר, שכתוב "כל עמודי החצר סביב מחושקים כסף" וגו', וכתוב "ואדניהם נחשת", שהם כלי שימוש שהמשכן ישתמש בהם. אבל כאן בלבושי כבוד האלו אדם אחר לא צריך להשתמש בהם, פרט לכהן הגדול ששמן משחת קודש על ראשו, שכתוב "ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת", שבאותם לבושים הוא דומה לצבע שלמעלה.

ע"י לעיל פרשת תרומה הערה יב, וע"י עוד זהר ח"ג יג ע"א.

^{יח} ע"י זהר (ח"ג פז ע"א): כתיב ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד יהיו על בשרו ובאבנט בד יחגור אמאי אקרי בד יחידאי בגין דלא בעי לחברא להאי פשתים באחרא ועל דא לא כתיב מדו פשתים אלא בד יחידאה.

וכהנא אמאי איהו בעי לאתחזאה בהאי אלא אלן מאני בד בעי לאתחזאה בהו על מזבח העולה

ההכנעה והשפלות וירמוז על היחוד ובגוון שלו על המחילה ומספרו על הקו האמצעי ירמוז על ההכנעה שהרי הבד צמח עולה מן העפר להכנע העובר שהוא עפר מן האדמה מה שאין כן בצמר שהוא עולה מבעלי חיים וכן אמרו במסכת יומא (עא ב) כי דבר העולה מן הקרקע בד בבד וזהו לשון בדים וענפים ירמוז על היחוד שכן לשון בד יחידי ומן הידוע שהחוט שלו יחידי אינו נחלק כלל כמו הצמר שהחוט שלו נחלק וכן השער באדם וזה שאומר בד בבד כלומר יחידי שאינו נחלק וא"כ הרי יש בו סימן ורמוז ליחוד וכן הבד הוא לבן וגוון הלובן הוא סימן המחילה ופירש רש"י ז"ל שם במסכת יומא ריש פרק בא לו בד דבר העולה מן הקרקע הוא הפשתן שאינו יוצא אלא מן הקנה האמצעי מה שאין כן בקנבוס שהוא יוצא מבחוץ סביב העץ והנה מספרו של בד שש וכן נקרא הבד בלשון שש רמז לקו האמצעי הנרמז בו וא"ו שבשם שהכהן דוגמתו.

וכבר ידעת^ט שהכרובים לפני ולפנים נרמזים הם בה"א וא"ו והנה הה"א בכלל הוא"ו וזהו לשון בד שבו נכנס לפני ולפנים שמספרו שש:

ועוד נראה לי בכתוב הזה ענין והוא שידוע כי חלקי גוף האדם שלשה כנגד שלשה חלקי המציאות וזה להורות כי הוא כולל כל העליונים והתחתונים ומזה יש לו כח להמשיך הברכה ולהשפיע כח עליון בתחתונים אף כי הכהן הגדול המיוחד לעבודת המקדש וזהו שאמר ומכנסי בד יהיו על בשרו וזהו ממתניו ולמטה שהוא החלק השפל באדם כנגד עולם השפל ובאבנט בד יחגור זהו אמצעות הגוף כנגד העולם האמצעי והוא חלק עולם הגלגלים ובמצנפת בד יצנוף דרך המצנפת להניחה בראשו והראש הוא החלק העליון באדם והוא מכוון כנגד עולם המלאכים שהוא עליון ונכבד מן השאר והנה סדר הליבישה ממטה למעלה והיתה מחשבת הכהן משוטטת בשלשה חלקי המציאות ממטה למעלה כסדר לבישת הבגדים ומתקדשת בקדושת העליונים וזהו שהתחיל הכתוב בקדש וסיים בקדש.

(טז ז): וְלָקַח אֶת שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים וְהַעֲמִיד אֹתָם לְפָנַי ה' פְּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

עי' ר' בחיי: וע"ד הסוד אשר גלה הרב מסתוריו מתוך המדה הזאת שהוא מבואר

סא מאיר הרמב"ן ור' בחיי

כד הוה מפני קטרא (ס"א קיטמא) דדשנא דעולה דהא עולה מסטרא דעכו"ם והרהורא בישא קא אתיא ובג"כ בעי לאתחזאה בהו בלחודדיהו ולא בערבוביאי כמה דאמרן בגין דיתכפר ליה לב"נ כל אינון חובין דאתיין מההוא סטרא.

וכד עייל למקדשא אתר דשלימו אשתכח וכל אינון פולחני דשלימותא אע"ג דאתחברו לית לן בה כמה דאמרן בציצית בגין דתמן אשתכחו ואתחברו כל אינון זיינין דלעילא וכל אינון מאני מקדשא משתכחין ביה כמה זיינין משניין דא מן דא וכלהו אתכלילו תמן כגוונא דלעילא זכאין אינון ישראל דקב"ה יהיב להו אורייתא דקשוט אורייתא דמהימנותא וריחס להו מכל שאר עמין עכו"ם דכתוב אהבתי אתכם אמר יי'.

תרגום: כתוב ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד יהיו על בשרו, ובאבנט בד יחגור. למה נקרא בד יחידי, משום שלא צריך לחבר את הפשתים הזה עם אחר, ועל כן לא כתוב מדו פשתים, אלא בד יחידי.

ולמה הכהן צריך להראות בזה, אלא לבושי הבד הללו צריך להראות בהם על מזבח העולה, כשהיה מפנה את עשן (האפר) של דשן העולה, שהרי העולה באה מהצד של עכו"ם והרהור רע, ולכן צריך להראות בהם בלבדם ולא בערבוביה כפי שאמרנו, כדי שיתכפרו לאדם כל אותם חטאים שבאים מאותו הצד.

וכשנכנס למקדש, המקום ששם נמצאת השלמות, וכל אותן עבודות השלמות, אף על גב שהתחברו אין לנו בזה ענין. כמו שאמרנו בציצית, משום ששם נמצאו והתחברו כל אותם המינים שלמעלה, וכל אותם כלי המקדש, נמצאים בו כמה מינים שונים זה מזה, וכולם נכללו שם כדוגמא שלמעלה. אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורת אמת תורה של אמונה ואהב אותם מכל שאר העמים עובדי כו"מ, שכתוב אהבתי אתכם אמר ה'.

^ט עי' דברי רבינו שמות כה יח.

^כ עי' לעיל פרשת בראשית הערה קנ.

בו מלת עזאזלכ"א כח חזק והמלה כאילו נכתבה עזאל מלשון עז ואילות כי כן הכחות העליונים התומים בשם אל וזהו שכתוב (תהלים לה י) מציל עני מחזק ממנו ורז"ל דרשוהו (בראשית רבה נד י) על יצר טוב ועל יצר הרע וכשם שנקרא חזק כך נקרא מלך שכן שלמה ע"ה קראו (קהלת ד יג) מלך זקן וכסיל וכבר ידעת מאמר רז"ל (ב"ב מז א) הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות וכו'.

ומעתה יתגלה לנו מכל זה השעיר המשתלח למי הוא משתלח ומה שמו ומה ארצו וכל מקומות ממשלתו כי הם מקומות השממון והחרבן כי הוא שר המדבר וכל המלחמות והמהומות וכל מכת הרב והרג ואבדן ישתרגו מאצילות כחו וכל שולפי הרב בעמים ימשכו כח ממנו והוא המקבל השעיר הזה כי העוים והשעירים מהבהמות בחלקן ומהאומות זרעו של עשו שנקרא שעיר שנאמר (בראשית כז יא) הן עשו אחי איש שעיר גם אומתו נקראת שעיר שנאמר (במדבר כד יח) והיה ירשה שעיר אויביו וכן בחלקו השדים המשיטנים והמזיקים הנקראים שעירים שנאמר (ישעיה יג כא) ושעירים ירקדו שם ואמרו במדרש (פרקי דר"א נז) שהקב"ה הפילו ולכת שלו מן השמים והיה אוהו בכנפיו של מיכאל להורידו עמו ופלטו הקדוש ברוך הוא ולכך נקרא מיכאל פליט וא"כ למטה מן הספירות^כ הוא והוא מחיצה מפסקת בין הספירות ובין הקרבנות ואיך יעלה קרבנו לשם המיוחד והרי הוא באמצע שחל בדרך עומד להשטין מעכב על קרבנו ולכך אמר שלא יקטרג כלומר שלא יפסיק בין השם המיוחד ובין קרבנו כי כאשר נתן לו זביחה זו כמי שמשליך פרוסה לכלב כדי שלא ינשכנו אז יעלה קרבנו דרך סלולה לשם המיוחד בלי קטרוג כיון שאנו מוכנים לו ולכחותיו (שמות יא ז) ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו וישוב הקטיגור סניגור אף על פי שהוא נהנה עם כוחותיו אין כוונתנו אלא לאדון הכל שצונו בכך שנתן מתנה לאחד משריו ועבדיו לטובתנו כדי שיליץ טוב בעדנו והמתנה הזאת אינה באה אליו ממנו אנחנו אלא ממנו יתברך עד שאפילו בשעת הגורל לפעמים של עזאזל בימין ושל שם בשמאל לא היה להם לשנותו וכן אמרו בגמרא דמסכת יומא (מ ב) שאלו את ר' עקיבא מהו לשנותו של שמאל בימין ושל ימין בשמאל כדי שיהזור של שם בימין והשיב להם אל תתנו מקום למינים לרדות כלומר שאם היו משנים יאמרו המינים עזאזל רשות אחת בפני עצמה אבל יש רשות אחרת גדולה ולכך הוצרך לכבדה ולהחזירה בימין ואינן יודעין שהן גזרות של הקדוש ברוך הוא והוא בעצמו הנותן ומוחל על כבודו לתועלתנו ואם זה נהנה במה שאנו נותנין אין אנו נותנין לו כלום ולא מכוונים אליו כלל אלא לשם המיוחד וכן מצינו (שופטים יג כ) במלאך של מנוח שנהנה כשעלה בלהב המזבח ולא היתה כוונת מנוח למלאך חס ושלום אלא לשם המיוחד וכן המנות בקרבנות

סא מאיר הרמב"ן ור' בחיי

^{כא} עי' זהר (ח"ב קנז ע"א): ואי תימא אי הכי דהוא מדברא איהו תוקפא דסטרא אחרא היך פקיד קודשא בריך הוא על ההוא שעיר לשדרא ליה לטורא אחרא דאקרי עזאזל הוה לון. לשדרא ליה לההוא טורא דאזלי ישראל במדברא ביה אלא כיון דהא אזלו ביה ישראל ארבעין שנין הא אתבר תקפיה ותוקפיה אתתקף באתר דלא עבר ביה גבר תמן לעלמין ובההוא טורא הא הוה דיריהון דישראל תמן ארבעין שנין.

אבל בהאי שעיר ההוא אתר איהו טינרא תקיפא עלאה ותחות עמקא דההוא טינרא דבר נש לא (ס"א לא יכיל למיעל תמן) עייל תמן איהו שליט יתיר למיכל טרפיה בגין דיתעבר מעלייהו דישראל ולא ישתכח בהו מקטרגא עלייהו בישובא.

תרגום: ואם תאמר אם כך שאותו מדבר הוא תקף וכח הצד האחר איך צוה הקדוש ברוך הוא על אותו שעיר לשלחו להר אחר שנקרא עזאזל היה להם.

לשלחו לאותו הר שהלכו בו ישראל במדבר אלא כיון שהרי הלכו בו ישראל ארבעים שנים הרי נשבר תקפו ותקפו התחזק במקום שלא עבר בו איש שם לעולמים ובאותו הר הרי היה דירום של ישראל שם ארבעים שנים.

אבל בשעיר הזה אותו מקום הוא סלע חזק עליון ותחת עמק אותו סלע שאיש לא (אינו יכול להיכנס לשם) נכנס שם הוא שולט יותר לאכול טרפו כדי שיעבר מעל ישראל ולא ימצא להם מקטרג עליהם בישוב.

^{כב} עי' לקמן יט ב שהשכלים הנפרדים הם למטה מעשר, ושם הערה ז.

שזכתה תורה לאהרן ולבניו ואף על פי שהם נהנים בזה אין בדבר שום צד עבודה לכהנים ממקריבי הקרבנות אלא לעשות רצון אבינו שבשמים שצונו בכך.

(טז יד): וְלָקַח מִדָּם הַפֶּר וְהִזָּה בְּאֶצְבָּעוֹ עַל פְּנֵי הַכַּפֶּרֶת קִדְמָה וְלִפְנֵי הַכַּפֶּרֶת יִזָּה שִׁבְעַת פְּעָמִים מִן הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ.

ע"י ר' בחיי: היו ההזאות ביום הכפורים שמונה אחת למעלה ושבע למטה ובכאן ארמוז לך אחת למעלה כנגד המעלה הראשונה העליונה הכוללת עמה החכמה והבינה^כ ושבע למטה כנגד השבעה.

(טז ל): כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְמַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תְּמַהְרוּ: ע"י ר' בחיי: כי ביום הזה יכפר עליכם למהר אתכם הכתוב הזה הבטחה לדורות כי יום הכפורים הוא יום מיוחד לסליחה וכפרה ובו יטהרו ישראל מכל חטאתם שעשו לפני ה' והוא שדרשו רבותינו ז"ל (יומא פה ע"ב) עבירות שבין אדם למקום יום הכיפורים מכפר ושבינו לבין חברו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חברו וכשהיה כהן גדול מתודה ביום הכפורים היה אומר הכתוב הזה בתפלתו והשם שהיה מזכיר בכתוב הזה הוא שם בן מ"ב^כ ולכך אנו אומרים בתפלתנו ביום הכפורים לפני ה' תמהרו כלומר לפני שם בן מ"ב וכן דעת מורי הר"ש וכן עקר כי יום הכפורים יום רחמים בדין^כ והשם הזה שבע תיבות כל תיבה ותיבה בת ששה אותיות הששה תיבות מדת רחמים והשביעית מדת הדין וכהן גדול היה צריך להתחנן אל הדין.

וידוע כי השם של מ"ב זה בו נברא העולם^כ והוא יוצא מבראשית ונקודו ידוע והוא נחקר^כ ממדת הנבירה ושלוש אותיות ראשונות הן הן שלש אותיות ראשונות של אלפ"א בית"א ללמדך כי בששת ימים^כ נברא העולם לשש קצוות בששה חותמות^כ וכמו שבארתי בסדר בראשית בפסוק יום הששי והתיבה השביעית תחלתה שי"ן שפירושה אשל וזהו שי"ן שורקת"א שהיא מדת הדין ומשפט תיבה זו להיותה מנוקדת בשור"ק ונחתם

סג מאיר הרמב"ן ור' בחיי

^כ ע"י תיקו"ז (כד ע"ב): אימא עלאה מקננא בכרסייא בתלת ספירן עלאין (ע"י דע"ה ח"ב קטו ע"ג שמביא מזה מקור לזה שג"ר כחד חשיבן, וע"י עוד מול"מ ב).

^{כד} אבגית"ץ וכו' ע"י לעיל פרשת בראשית הערה עח.

^{כה} ע"י ספר הקנה (עמוד קסא): הבינה מתיחד במה"ד של מטה ודנה את העולם באותו דין של מטה היא כנ"י ועל שהבינה דנה את העולם בר"ה בדין וב"כ ברחמים שר"ה הוא יום דין ברחמים ו"כ הוא יום רחמים בדין.

^{כו} ע"י זהר (ח"ב קפז ע"א): כתיב (איוב א כא) יהי שם יהו"ה מבורך מאי מבורך (אלא כלא ידעי) אבל רזא חדא ידע חד מחברנא במדברא אחזיאו ליה בחלמא ורבי יצחק כפתורא שמה מאי מבורך שירותא קשה וסופיה רך מ"ב קשה ודינא איהו ודאי (ולבתר רך) כגוונא דא יומא דראש השנה מ"ב דהא במ"ב (וברזא דמ"ב) אתוון אתברי עלמא ועל דא אתברי בדינא לבתר רך ועל דא תנינן כל שירותין קשין וסופא דלהון רכין (ס"א דהא במ"ב וברזא דמ"ב אתוון אתברי עלמא ועל דא אתברי בדינא לבתר רך כגוונא דא) ביומא דראש השנה מ"ב קשה בדינא ביומא דעצרת רך בחדוה.

תרגום: כתוב (איוב א) יהי שם ה' מבורך מהו מבורך (אלא הכל ידוע) אבל סוד אחד ידע אחד מחברנו במדבר הראו לו בחלום ושמו רבי יצחק מכפתור מהו מבורך ראשיתו קשה וסופו רך מ"ב קשה ודין הוא ודאי (ואחר כך) כעין זה יום של ראש השנה מ"ב שהרי בארבעים ושתיים (ובסוד מ"ב) אותיות נברא העולם ועל זה נברא בדין לבסוף רך ועל זה למדנו כל ההתחלות קשות וסוף הכל רך (זה מ"ב ובסוד של ארבעים ושתיים אותיות נברא העולם ועל זה נברא בדין לבסוף כדוגמת זה) ביום של ראש השנה מ"ב קשה בדין ביום של עצרת רך בשמחה.

^{כז} ע"י לעיל פרשת וישב הערה יב.

^{כח} ע"י לעיל פרשת בראשית הערה פו.

^{כט} ע"י לעיל פרשת בראשית הערה סו.

^ל ע"י ס"י (פ"ג מ"ב) שלש אמות אמ"ש, סוד גדול מופלא ומכוסה וחתום בשש טבעות, ויצאו מהם אויר מים אש, ומהם נולדו אבות ומאבות תולדות.

^{לא} ע"י שם (פ"ו מ"ב) שלש אמות אמ"ש אויר מים אש, אש למעלה ומים למטה ואויר רוח חק מכריע בינתים. וסימן לדבר האש נושא את המים מ' דוממת ש' שורקת א' אויר רוח חק מכריע

בה השם כלו כי כן תמצאנה רמוזה בחתימת פרשה זו הוא שסמך מיד שבת שבתון היא הקוף היא קדש קבוע והוא רוח הקדש^ב וזהו שאמר ולבש את בגדי הכהן בגדי הקדש הוא^ו בכתוב שלאחריו וכפר את מקדש הקדש וחתימת הפרשה כאשר צוה ה' את משה והבן כל זה.

(יח ב): דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלהיכם.
 עי' ר' בחיי: וע"ד הקבלה אני ה' אלהיכם לא יחסר מלה אבל הוא כפשוטו כי אלהי ישראל^ל הוא אנליד כמו (שמות כה ט) ככל אשר אני וכן (שמות טו כו) כי אני ה' רפאך.

(יח ו): איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אני ה'.
 עי' רמב"ן: טעם איסור העריות בשאר הבשר איננו מפורש וכו' ואין בידנו דבר מקובל בזה אבל כפי הסברא יש בענין סוד מסודות היצירה דבק בנפש והוא מכלל סוד העבור^ל שכבר רמזנו לו:

עי' ר' בחיי: והנני מבאר לך טעם איסור העריות דע כי הקורבה על שלשה חלקים האחד קורבה שלא היתה שם פרוד מעולם השני נפרדים שלא היתה שם קורבה מעולם השלישי קרובים בשאר בשר שהיו נפרדים כבר קורבה שלא היתה בה פרוד מעולם מותרין לבא זה בזה כעין קורבת אדם הראשון עם בניו ובנותיו שהיו כלן מותרין לבא זה בזה כעין השרש המתאחו בענפיו והוא שדרשו רז"ל (בר"ר כב ג) עלו למטה שנים וירדו שבעה קין ותאומתו הבל ושתי תאומותיו כי היו שבעתם סימן ליחוד כעין שבעת קני המגורה היוצאים מעקר אחד כן היו התולדות האלה מעקר אחד ומשרש אחד כעין אדם וחוה שהיו שנים והיו זה מזה ועל זה דרשו רז"ל (עי' בסנהדרין נח ב) ראויה היתה לו בתו לאדם הראשון אלא שעשה חסד עם קין ונתן לו בתו שנאמר (תהלים פט ג) עולם חסד יבנה וקורבה זו שמעולם לא היתה שם פרוד היו מותרין אלו באלו לפי שהיתה בריאתם כאחד כעין השרש שהכל מתאחד בו נפרדים שלא היתה שם קורבה מעולם מותרין לבא זה בזה ג"כ שכיון שהיו רחוקים ונפרדים מותרין אלו באלו כעין הענף הנכרת מהאילן שנוטעים אותו להחזירו לשרש כן הרחוקים ראויים להאחד ולהעשות שרש הקרובים שהם קרובים יותר מדאי אסורין לבא זה בזה לפי שהיו נפרדים כבר ועל זה נכתבה פרשה זו של עריות שהתורה תאסור הקרובים שהיו נפרדים כבר קודם הקורבה ההיא לפי שאי אפשר לנפרדים שיהיו אות וסימן ליחוד כיון שהיה פרוד ביניהם כבר וכלל הדבר הותרו הרחוקים לבא זה בזה כדי להראות סימני היחוד ונאסרו הקרובים יותר מדאי לבא זה בזה

סא מאיר הרמב"ן ור' בחיי סא

בינתים.

^ב עי' לעיל פרשת צו הערה ה.

^ג עי' לעיל פרשת בשלח הערה ו.

^ד עי' תיקו"ז (ז ע"א): עשרה מן שכינתא תתאה אדנ"י מתתא לעילא מן אנ"י עד אי"ן.

תרגום: עשרה מהשכינה התחתונה אדנ"י מלמטה למעלה, מן אנ"י עד אי"ן.

^ה עי' לעיל פרשת שמות הערה צט. ועי' תיקו"ז (קיז ע"א): אמר רבי שמעון מהכא משמע גלגולא דתליא בשכינתא דאיהו במיניה אבל אם אחרת יקח לו אם ההוא רוחא ייתי בגופא אחרא דהא לאו איהו מיניה מה כתיב ביה קיימא לה שעתא תמן ואיהי בת זוגיה אמר ודאי קיימא ליה שעתא דאיהי בת זוגיה דאתגלגל עמיה אם לא קיימא ביה שארה כסותה ועונתה לא יגרע (שמות כא י) שארה דא גלגולא קדמאה שאר בשרו כסותה (שמות כב כו) כי היא כסותה לבדה היא שמלתו לעורו דא גלגולא תניינא ועונתה אדם יחודא דיליה דאיהו גלגולא תליתאה.

תרגום: אמר רבי שמעון מכאן משמע הגלגול תלוי בשכינה שהיא במינו אבל אם אחרת יקח לו אם אותה רוח תבא בגוף אחר שהרי אינו ממנו מה כתוב בו עומדת לו שם השעה והיא בת זוגו אמר ודאי שהשעה עומדת לו שהיא בת זוגו שהתגלגלה עמו אם לא עומד בו שארה כסותה וענתה לא יגרע שארה זה הגלגול הראשון שאר בשרו כסותה כי היא כסותה לבדה היא שמלתו לעורו זה הגלגול השני וענתה האדם היחוד שלו שהוא הגלגול השלישי.

לפי שהיה ביניהם פרוד ואין בתולדות אלו סימני היחוד כיון שלא נבראו בריאה אחת כענין באדם וחיה והבנים.

ושא ענין וראה כי הענפים צריכים שיתאחדו עם השרש וזה טעם היתר הרחוקים וכן השרש שיתפרדו הענפים ממנו כי לא תתפרסם מעלתו כי אם ע"י הענפים וזה טעם הקרובים וזה טעם הפרשה באיסור העריות שכל הבא עליהן כאלו מקצין ביחודו ועל כן נזכר השם המיוחד בתחלת הפרשה של עריות הוא שאמר אני ה' והבן זה ודרשו רז"ל במסכת סנהדרין (נו ב) איש איש אל כל שאר בשרו איש איש לרבות הגוים שמוזהרין על העריות כישראל וכן (ויקרא כד טו) איש איש כי יקלל אלהיו (ויקרא כ ב) איש איש אשר יתן מזרעו למולך לרבות הגוים שמוזהרין על ברכת ה' ועל עבודה זרה.

(יח יט): וְאֵל אִשָּׁה בְּנִדַת מִמֶּנָּה לֹא תִקְרַב לְגִלּוֹת עִרְוָתָהּ.

ע"י רמב"ן: ועוד הנידו בו נסיון אמיתי והוא מנפלאות תמים דעים בתולדה כי הנדה בתחילת זוכה אם תביט במראה של ברזל הבהיר ותאריך לראות בה יראו במראה שיפות אדומות כשיפות דם כי הטבע הרע המזיק שבה תוליד גנאי ורוע האויר ידבק במראה והנה היא כאפעה הממית בהבטתו וכל שכן שתזיק לשוכב עמה אשר תדבק גופה ומחשבתה בו ובמחשבתו ולכך גזר עליו הכתוב (לעיל טו כד) ותהי נדתה עליו כי רעתה רוע מתדבק והוא שאמר בנדת טומאתה יאמר טומאת הנדה (יחזקאל כב י) כי יזכיר בה לעולם טומאה שהיא כשרץ וכאיש המצורע שטומאה להם בגופם ויתכן שזהו טעם את מקורה הערה והיא גלתה את מקור דמיה (להלן כ יח) כי המקור המושחת ההוא ראוי להסתיר לא שיגלה וישאב ממנו מים הרעים המזיקים מאד והנה נאסר לזרע הקודש כל ימי טומאתה עד שתטבול במים כי אז תטהר גם במחשבתה ותהיה נקיה לגמרי:

(יח כא): וּמִזְרַעָהּ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לְמִלְכָּה וְלֹא תַחֲלֵל אֶת שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי ה'.

ע"י רמב"ן: ועל דרך האמת ישראל זרע הקודש נולדים בבית ה' וזה טעם אשר

סא מאיר הרמב"ן ור' בחיי

^{לו} ע"י פרשת נח הערה מד.

^{לז} ע"י זהר (ח"ב ג ע"א): תלתא אינון דדחיין שכינתא מעלמא וגרמין דדיריה דקודשא בריך הוא לא הוי בעלמא ובני נשא צווחין ולא אשתמע קליהון ואלין אינון מאן דשכיב בנדה בגין דלית מסאבו תקיף בעלמא בר מסאבו דנדה מסאבו דנדה קשיא מכל מסאבו דעלמא אסתאב איהו וכל דמתקרבין בהדיה יסתאבון עמיה בכל אתר דאזלין אתדחייא שכינתא מן קמיהו ולא עוד אלא דגרים מרעין בישין על גרמיה ועל ההוא זרעא דיוליד דכיון דיקרב בר נש לגבי נדה ההוא מסאבו דליג עליו וישתאר בכל שייפין דיליה זרעא דיוליד בההוא שעתא משכין עליו רוח מסאבו וכל יומי יהא במסאבו דהא בנינא ויסודא דיליה איהו במסאבו רב ותקיף מכל מסאבא דעלמא דמיד דקריב בר נש לגבי נדה ההוא מסאבו דליג עליו דכתיב (ויקרא טו כד) ותהי נדתה עליו.

תרגום: שלשה הם שדוחים שכינה מן העולם וגורמים שדיורו של הקדוש ברוך הוא לא יהיה בעולם ובני אדם צועקים ולא נשמע קולם ואלה הם מי ששוכב עם נדה משום שאין טומאה חזקה בעולם חוץ מטומאת הנדה וטומאת הנדה קשה מכל טומאה בעולם הוא נטמא וכל המתקרבים אליו נטמאים עמו בכל מקום שהולכים נדחית שכינה מלפניהם. ולא עוד אלא שגורם צרות רעות על עצמו ועל אותו זרע שיוליד שכיון שיקרב אדם לנדה אותה טומאה קופצת עליו ונשארת בכל איבריו אותו זרע שיוליד באותה שעה מושכים עליו רוח טומאה וכל ימיו יהיה בטומאה שהרי הבנין והיסוד שלו הוא בטומאה רבה וחזקה מכל טומאה שבעולם שמיד שקרב אדם לנדה אותה טומאה קופצת עליו שכתוב ותהי נדתה עליו.

וע"י מאיר הזהר ח"ב קיא ע"א.

^{לח} ע"י תיקו"ז (ל ע"ב): ומאן אשקי ורוי (נ"א ורבי) בה אלנין ועשבין ודשאין מעין גנים דאיהי חכמה ראשית כל בכורי כל ומאין נפקא מעינא דמיא מבית ה' הה"ד (יואל ד יח) ומעין מבית ה' יצא ובגין דא ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקי"ך וכן ראשית דעאני ואמרי וראשית גז צאנך תתן לו (דברים יח ד).

תרגום: ומי משקה ומרוה (ומגדל) בה אילנות ועשבים ודשאים, מעין גנים שהיא חכמה, ראשית כל בכורי כל. ומאין יוצא מעין המים, מבית יהו"ה, זהו שכתוב "ומעין מבית יהו"ה יצא", ומשום זה ראשית בכורי אדמתך תביא בית יהו"ה אלהי"ך, וכן ראשית הצאן והכבשים, ואמרו "וראשית גז

ילדו לי והנה המקריב אותו למולך מטמא מקדשו ומחלל שמו הגדול כלשון ולא יחלל זרעו בעמיו^ל (להלן כא טו) ולכך אמר בו ואני אתן את פני באיש ההוא^א (שם כ ג) ושמתי אני את פני באיש ההוא (שם פסוק ה) והמשכיל יבין^א:

(יח כה): וְתִטְמָא הָאָרֶץ וְאֶפְקֹד עֲוֹנָהּ עָלֶיהָ וְתִקָּא הָאָרֶץ אֶת יִשְׂרָאֵל.

עי' רמב"ן: החמיר הכתוב בעריות בעבור הארץ שתטמא בהן ותקיא הנפשות העושות והנה העריות חובת הגוף ואינן תלויות בארץ אבל סוד הדבר בכתוב שאמר (דברים לב ח ט) בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים וגו' כי חלק ה' עמו וגו' והענין כי השם הנכבד^מ ברא הכל ושם כח התחתונים בעליונים ונתן על כל עם ועם בארצותם לגוייהם כוכב ומזל ידוע כאשר נודע באצטגנינות וזהו שנאמר (דברים ד יט) אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים^נ כי חלק לכולם מזלות בשמים וגבוהים עליהם מלאכי עליון נתנם להיותם שרים עליהם כענין שכתוב (דניאל י יג) ושר מלכות פרס עומד לנגדי וכתוב (שם פסוק כ) והנה שר יון בא ונקראים מלכים כדכתיב (שם פסוק יג) ואני נותרתי שם אצל מלכי פרס:

והנה השם הנכבד הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים לכל העולם אבל ארץ ישראל אמצעות הישוב^מ היא נחלת ה' מיוחדת לשמו לא נתן עליה מן המלאכים קצין שוטר ומושל בהנחילו אותה לעמו המיוחד שמו^נ זרע אוהביו וזהו שאמר (שמות יט ה) והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ^נ, וכתוב (ירמיה יא ד) והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים לא שתהיו אתם אל אלהים אחרים כלל והנה קידש העם היושב בארצו בקדושת העריות וברובי המצות להיותם לשמו ולכך אמר (להלן כ כב) ושמרתם את כל חוקותי ואת כל משפטי ועשיתם אותם ולא תקיא אתכם הארץ וכתוב (שם פסוק

סא מאיר הרמב"ן ור' בחיי

צאנך תתן לו^א.

בהגר^א: ומאין נפקא כו' - ר"ל, ע"י מי נפק המעין להון אל הפירות ואמר, מבית ה', ר"ל בינה בית דלעילא. ועי' דברי רבינו לקמן כב ב.

^ט עי' זהר (ח"ג צ ע"א): בעמיו מהו בעמיו דהא כתיב לעילא אלמנה וגרושה וחללה זונה את אלה לא יקח וכתוב ולא יחלל זרעו בעמיו בהם מבעי ליה מהו בעמיו אלא מלה דא קלנא בעמיו פגיוו בעמיו ועל דא כתיב כי אם בתולה מעמיו יקח אשה מעמיו ודאי כלא כגוונא דלעילא.

תרגום: "בעמיו" מה זה בעמיו, שהרי כתוב למעלה אלמנה וגרושה וחללה זונה את אלה לא יקח, וכתוב ולא יחלל זרעו בעמיו, היה צריך להיות "בהם", מה זה "בעמיו" אלא דבר זה קלון בעמיו, פגם בעמיו, ועל כן כתוב כי אם בתולה מעמיו יקח אשה, מעמיו ודאי, הכל כדוגמא שלמעלה.

^מ עי' לעיל פרשת שמות הערה נד.

^{מא} עי' לקמן כ ב-ג.

^{מב} עי' לעיל פרשת לך לך הערה ו.

^{מג} עי' דברי רבינו בראשית א יח, ושמות יט ה.

^{מד} עי' זהר (ח"ג קסא ע"ב): ת"ח כד ברא קב"ה עלמא אשרא (ס"א אסדר) לימא דאוקינוס דאסחר כל ישובא דעלמא וישובא דכל שבעין אומין כלא אסחר לירושלם וירושלם באמצעיתא דכל ישובא שריא והיא אסחרא להר הבית והר הבית אסחר לעזרות דישראל ואינון עזרות סחרן ללשכת הגזית דתמן סנהדרי גדולה יתבין

תרגום: בא וראה כשברא הקדוש ברוך הוא העולם השרה (סדר) את ים האוקינוס סביב ישוב כל העולם, וישוב כל שבעים האומות כולם סביב לירושלים, וירושלים שורה באמצע כל הישוב, והיא מסובבת להר הבית, והר הבית סביב עזרות ישראל, ואותן עזרות סובבות ללשכת הגזית, ששם יושבים סנהדרין גדולה.

^{מה} עי' זהר (ח"א קח ע"ב): הא אתמר דקודשא בריך הוא פליג כל עמין וארעאן לממנן שליחן וארעא דישראל לא שליט בה מלאכא ולא ממנא אחרא אלא איהו בלחודוי בגין כך אעיל לעמא דלא שליט בהו אחרא לארעא דלא שליט בה אחרא

תרגום: הרי נאמר שהקדוש ברוך הוא חלק את כל העמים והארצות לשלוחים ממונים, ובארץ ישראל לא שולט מלאך ולא ממונה אחר, אלא הוא לבדו. לכן הכניס את העם שלא שולט בהם אחר, לארץ שלא שולט בה אחר.

^{מו} עי' דברינו שם.

כד) ואמר לכם אתם תירשו את אדמתם ואני אתננה לכם לרשת אותה אני ה' אלהיכם אשר הבדלתי אתכם מן העמים יאמר כי הבדיל אותנו מכל העמים אשר נתן עליהם שרים ואלהים אחרים בתנו לנו את הארץ שיהיה הוא יתברך לנו לאלהים ונהיה מיוחדים לשמו והנה הארץ שהיא נחלת השם הנכבד תקיא כל מטמא אותה ולא תסבול עובדי ע"ז ומגלים עריות:

(יח כט): כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה וְנִכְבְּרוּ הַנְּפֹשׁוֹת הַעֲשִׂית מִקְרָב

עִמָּם.

ושעם העניין כי נשמת האדם נר ה' אשר נופחה באפינו מפי עליון ונשמת שדי כמו שנאמר (בראשית ב ז) ויפח באפיו נשמת חיים^מ והנה היא בענינה ולא תמות ואיננה מורכבת שתפרד הרכבתה ותהיה לה סיבת הויה והפסד כמורכבים אבל קיומה ראוי והוא עומד לעד כקיום השכלים הנבדלים ולכך לא יצטרך הכתוב לומר כי בזכות המצות יהיה קיומה אבל יאמר כי בעונש העבירות תתגאל ותטמא ותכרת מן הקיום הראוי והוא הלשון שתפסה בהן התורה כרת כענף הנכרת מן האילן שממנו יחיה שרשו והוא מה שאמרו רבותינו (מכילתא דרבי ישמעאל כי תשא – מסכתא דשבתא פרשה א) מקרב עמה ועמה שלום כי הכרת של הנפש החוטאת יורה על קיום שאר הנפשות שלא חטאו והן עמה שהן בשלום:

ס מאיר הרמב"ן ור' בחיי

^מ עי' תיקו"ז (טז ע"א): ואיהו מנורה נור דליק מסטרא דשכינתא דאתמר בה נר ה' וצריך למהוי לימינא לקבלא משחא ובגין דא מנורה בדרום דא איהו מאנא לקבלא פתילה ומשחא ונהורא פתילה שכינה משחא דילה צדיק שמן כתית נהורא דילה עמודא דאמצעייתא כגוונא דא נפשא דאיהי שתופא דגופא איהי פתילה רוח דא משחא נהורא דא נשמתא מאנא דא גופא איהו עבד ואיהו רכב לתלת סטרין אלין דאינון קיטורא דיחודא חדא דאינון נר ה' נשמת אדם תרגום: והוא מנורה, אש דולקת, מצד השכינה, שנאמר בה "נר יהוה". וצריך להיות לימין שיקבל שמן. ומשום זה, מנורה בדרום. זהו כלי לקבל פתילה ושמן ואור. פתילה שכינה, השמן שלה צדיק, שמן כתית, האור שלה עמוד האמצעי. כדוגמא זה, הנפש שהיא שתוף הגוף, היא פתילה. הרוח, זה השמן. האור, זו הנשמה. הכלי זה הגוף, הוא עבד, והוא רכב לשלשת הצדדים הללו, שהם קשר של יחוד אחד, שהם "נר יהוה" נשמת אדם.
^{מח} עי' לעיל פרשת בראשית הערה רי.

פרשת קדושים.

(יט ב): וְדַבֵּר אֶל כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם.

עי' ר' בחיי: וע"ד הקבלה קדושים תהיו קדושים נמשכים מן הקדש, וכן מצינו במתן תורה (שמות כב ל) ואנשי קדש תהיון לי.

איש אמו ואביו תיראו – החכמה והיראה: ולכך הקדים אמו כדי להסמיך היראה אל האב שהוא ראשית חכמה.

ואת שבתותי תשמרו – זכור ושמור שהם השבת הגדול ובת זוגו ומזה לא אמר שבת.

אני ה' אלהיכם – הכל מיוחד בלי קצוץ ופרוד.

אל תפנו אל האלילים הם השכלים הנפרדים שהם למטה מעשרי וקראם אלילים לפי שיש בהן אילות וכח וכפל המלה למעוט הכח לפי שאין כחם מעצמם אלא מזולתם והוא השם המיוחד ומזה אמר הכתוב (תהלים צו ה) כי כל אלהי העמים אלילים וה' שמים עשה שמתוך בריאת השמים יתפרסם שלמותו וכחו הבא לו מעצמו ולא מזולתו ואלהי מסכה כחות הכוכבים והמזלות שהן למטה מהשכלים והפסילים ההם מקבלי כח הכוכב או המזל ולכך קראן אלהי מסכה כלשון הכתוב (ישעיה מ יט) הפסל נסך חרש אני ה' אלהיכם השליט על מדרגת כל הנמצאים כלן וכענין שכתוב (קהלת ה ז) כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם ועוד יכלול אל תפנו ממה שאמר דוד (תהלים לא טז) בידך נתתני בא לרמוז שהשם הגדול שדרשו בו (שמות ג טו) זה שמי לעולם לעולם כתיב כולל

סא מאיר הרמב"ן ור' בחיי

^א עי' זהר (ח"ג רצז ע"א): וחכמה עלאה קדש אקרי.

^ב עי' זהר (ח"ב קכא ע"א): ואנשי קדש תהיון לי וגו' רבי יהודה פתח (איוב כח יב) והחכמה מאין תמצא ואיזה מקום בינה זכאין אינון ישראל דקב"ה בעי ליקרא לון יתיר (נ"א ביקרא דלהון) על כל שאר בני עלמא בקדמיתא אמר לון (שמות יט ו) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים לא אעדי רחימותא סגיא מנהון עד דקרא לון וגוי קדוש דאיהו יתיר לא אעדי רחימותא מנהון עד דקרא לון (דברים יד ב) כי עם קדוש אתה לא אעדי רחימותא מנהון עד דקרא לון ואנשי קדש תהיון לי דאיהו יתיר מכלא.

כתיב והחכמה מאין תמצא אורייתא מחכמה נפקת מאתר דאקרי קדש והחכמה נפקת מאתר דאקרי קדש הקדשים רבי יצחק אמר וכן יובלא אתקרי קדש דכתיב (ויקרא כה יב) יובל היא קדש תהיה לכם וישראל כלילן מנייהו הדא הוא דכתיב ואנשי קדש תהיון לי.

בקדמיתא קדוש והשתא קדש מה בין האי להאי אמר רבי יוסי דא לעילא לעילא ודא לאו הכי דכתיב (ישעיה ד ג) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו בהאי אתר אקרי קדוש ולעילא לעילא קדש.

תרגום: ואנשי קדש תהיון לי וגו' רבי יהודה פתח והחכמה מאין תמצא ואי זה מקום בינה אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא רוצה לכבדם יותר (בכבוד שלהם) מכל שאר בני העולם בתחלה אמר להם ואתם תהיו לי ממלכת כהנים לא זזה האהבה הרבה מהם עד שקרא להם וגוי קדוש שהוא יותר לא זזה האהבה מהם עד שקרא להם כי עם קדוש אתה לא זזה האהבה מהם עד שקרא להם ואנשי קדש תהיון לי שהוא יותר מן הכל.

כתוב והחכמה מאין תמצא התורה יצאה מחכמה ממקום שנקרא קדש והחכמה יצאה ממקום שנקרא קדש הקדשים רבי יצחק אמר וכן יובל נקרא קדש שכתוב יובל היא קדש תהיה לכם וישראל כלולים מהם זהו שכתוב ואנשי קדש תהיון לי.

בתחלה קדוש ועכשיו קדש מה בין זה לזה אמר רבי יוסי זה למעלה וזה למטה וזה לא כך שכתוב והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו במקום זה נקרא קדוש ולמעלה למעלה קדש. ועי"ש במקדש מלך.

^ג עי' לעיל פרשת שמות הערה כג.

^ד עי' לעיל פרשת יתרו הערה קכב.

^ה עי' לעיל פרשת נח הערה מד.

^ו עי' לעיל פרשת בראשית הערה קמט.

^ז היינו למטה מ"ס דאצילת, עי' לעיל פרשת אחרי מות הערה כב.

^ח עי' לעיל פרשת ויצא הערה ד.

^ט עי' לעיל פרשת נח הערה מז.